

בס"ד. משיחות ש"פ וישב, כ"ג כסלו, מבה"ח טבת ה'תשנ"ב.

תרגום מאידית

שבאה על-ידי עבודתם של בני-ישראל בכל מקום ומקום, אשר הם מתיישבים במדינה זרה והם "מתלבשים" (באופן המותר על-פי ההלכה) במנהגי המקום והמדינה (מדברים בשפת המדינה בעניני חול וכו'), בכל מקום ומקום לפי ענינו, לפי תכונת המקום ותכונות אנשי המקום.

וכדברי חז"ל⁴ – "אזלת לקראת הלך בנימוסי", עד שההלכה נפסקת, "וזה עיקר גדול בכל דברי משא ומתן, הולכין אחר לשון בני אדם באותו המקום ואחר המנהג", "העיקר הגדול בדברים אלו (ש)הוא מנהג המדינה"⁵, מנהגי המדינה של אומות העולם (אשר הם רוב תושבי מדינות חוץ-לארץ), בכדי לנצל את מנהגי העולם הללו לעבודתו ית', שהרי "כל מעשיך יהיו לשם שמים"⁷ ו"בכל דרכיך דעהו"⁸, עד – שזה גם "יוסיף" בתורה ומצוות.

וכלשון החסידות⁹ בביאור מאמר חז"ל¹⁰ "לא הגלה הקב"ה את ישראל

א. דובר פעמים רבות לאחרונה, ובפרט בזמן האחרון, כי על-פי כל הסימנים, דורנו הוא הדור האחרון של הגלות, וממילא הדור הראשון של הגאולה, שהרי כבר סיימו את כל עניני העבודה וכבר עומדים מוכנים לגאולה האמיתית והשלמה על-ידי משיח צדקנו, תיכף ומיד ממש.

יש השואלים: הרי הגאולה תלוי בכך שכל העולם יהי מוכן לכך, ולא רק אדם אחד או מספר אנשים, לא רק בחלק אחד של העולם, אלא של כל העולם, שהרי הגאולה קשורה ותלוי בקיבוץ נדחי ישראל מארבע כנפות הארץ, וגם בבירורן של אומות העולם בכל הארצות.

היכן רואים – שואלים השואלים – שינוי בעולם, שהעולם כיום מוכן יותר לגאולה מאשר בדורות הקודמים!?

ב. הדבר יובן בהקדם הטעם לכללות השתלשלות מסעיהם של בני ישראל בגלות ממקום למקום:

אף על פי שפזורים של בני ישראל במדינות השונות ברחבי תבל ("מפוזר ומפורד בין העמים"¹¹), הרי בחיצוניות הוא ירידה, וככל שהפזיור רב יותר, כך גם הירידה גדולה יותר – הרי אומרים חז"ל² כי "צדקה עשה הקב"ה לישראל שפזרן לבין האומות", וידוע הפירוש (הפנימי) בכך³, שזהו בגלל המעלה

(1) אסתר ג, ה.

(2) פסחים פז, ב.

(3) ראה תוי"ח שמות שלה, א. ועוד. וראה גם לקו"ש חכ"ט ע' 355 ואילך.

(4) שמו"ר פמ"ז, ה. ועד"ו בב"ר פמ"ח, יד. וראה ב"מ פז, א. וראה בארוכה לקו"ש חל"ו ע' 172 ואילך.

(5) רמב"ם הל' מכירה פכ"ו ה"ח. ועד"ו שם פכ"ח ה"ט"ו: אבל במקום שיש מנהג הלך אחר המנהג ואחר לשון רוב אנשי המקום הידועים להם. (6) רמב"ם שם ספכ"ז.

(7) אבות פ"ב מ"ב. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע אר"ח סרל"א.

(8) משלי ג, ו. וראה רמב"ם וטושו"ע שם. שו"ע אדה"ז אר"ח סקנ"ו ס"ב.

(9) ראה תו"א בראשית ו, א. ר"פ לך לך (יא, סע"א ואילך). מג"א קץ, ב ואילך. ועוד.

(10) פסחים שם. וראה גם זח"א רמד, א ובנצו"א שם.

המיוחדות של המדינה (תכונת המקום, תכונת אנשי המקום וכיוצא בזה). ולכן, כשמתנהגים על פי מנהג המקום – המתאים יותר לתכונת מקום זה – מביא הדבר הצלחה יתירה. לכן צריך יהודי, המצוי במקום זה, להתנהג לפי מנהג המדינה, עד שהוא צריך גם לנצל את מנהגי המקום בעבודת ה' שלו, שהרי על-ידי כך מביא הדבר תוספת הצלחה גם בעבודתו בהתאם למנהגי המקום.

[עד שזה גופא, שההלכה היא שצריך לנהוג כמנהגי המקום – פועל, שמנהג המקום נהפך להנהגה שעל פי תורה. כלומר, שבמקרים אלו שאין בדבר משום סתירה להלכה, ההלכה עצמה מחייבת יהודי להתנהג לפי מנהגי המדינה בענייני משא-ומתן].

ובזה גופא (בעבודה בכל מקום בעולם) יש בכללות שני ענינים ושלבים – א) הפעולה הפנימית עם התחנות. שמחדירים קדושה אפילו במקום התחנות, לפי גדרי המקום. אבל דבר זה יכול להיות באופן שהתחנות נשאר תחנות, אלא שהוא רק מקבל מהעליון המשפיע עליו. לאחר מכן צריכה להיות עבודה נעלית יותר; ב) – הבירור והזיכוכ הוא עד כדי כך, שהמקום (התחנות) עצמו (בתכונותיו המיוחדות) נעשה מקום של תורה ומצוות, על-ידי שמקימים שם מוסדות של תורה, תפילה וגמילות חסדים, בתי-כנסיות ובתי-מדרשות וכו'. כך שהמקום נעשה כאילו באופן עצמי, ואינו זקוק להשפעה (של קדושה) ממקום (שני ו)עליון יותר. ויתירה מזו – לא רק "כאלו", אלא באופן שמגלים את המעלה שבתחנות עצמו, שהמקום נעשה כמו העצם עצמו (דירה לעצמותו יתברך¹³), ואדרבה:

לבין האומות, אלא כדי שיתוספו עליהם גרים". "גרים" רומז ומתייחס לניצוצות הקדושה המצויים בכל עניני העולם, וזה ש"הגלה הקב"ה את ישראל" במקומות שונים בעולם, הרי זה בכדי לברר, לזכך ולהעלות את הניצוצות המצויים במקום הזה. ולכן "צדקה עשה הקב"ה לישראל שפיוזן לבין האומות" – כי על-ידי-זה מתווספת המעלה מעבודתם בבירור ניצוצי הקדושה המצויים (במנהגי) כל מדינה ומדינה ובכל מקום ומקום.

מזה מובנת המעלה בכך שיהודים מתפזרים ומתיישבים במדינות רבות בעולם – עד לאופן של "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה" (כברכת הקב"ה ליעקב¹¹) – כי דווקא על-ידי עבודתם של בני ישראל בכל מדינות העולם באופן של התלבשות פנימית (בכל מקום לפי ענינו), עי"ז שמתיישבים ומתגוררים במדינה הזאת, ומתנהגים בענינים המותרים לפי מנהגי המקום, יכול יהודי לפעול את הבירור והזיכוכ (באופן של מלמטה למעלה) בכל מקום ומקום לפי ענינו הוא, ובצורה כזאת נפעלת ה"דירה לו יתברך בתחנותים"¹² "תחנותים" – לשון רבים, כל תחנות (מקום) לפי גדרו הוא. מה-שאינ-כן כאשר נמצאים במקום ההוא באופן עראי, או שמשפיעים שם ממקום אחר, לא מצליחים לפעול שם באותה צורה כפי שניתן לפעול בשעה שחיים שם בקביעות ובהתיישבות, ומתמצאים במנהגי המקום.

נוסף לזה – מתוסף, על-ידי עבודה בדרך זו, בתוקף והצלחת העבודה, וכמובן בפשטות: הטעם להבדלי המנהגים (על-פי תורה) שבין מדינה למדינה הרי הוא מחמת התכונות

(11) יצא כח, יד.

(12) ראה תנחומא נשא טז. שם בחוקותי ג.

במדרב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו.

(13) ראה המשך תרס"ו ס"ע ג. ובכ"מ (נסמנו

בסה"מ מלוקט ח"ב ע' רמא הערה 32).

שלימות בירור העולם – משתקף במיוחד בבירורה של מדינת צרפת.

ובהקדים, שבאחד מייעודי הגאולה (שבהפטר שבת שעברה) נאמרה במפורש מדינת צרפת: "וגלות החל הזה לבני ישראל גו' עד צרפת גו' ירשו את ערי הנגב, ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה"¹⁵.

וצריך להבין: מזה שהנביא מפרט את הגלות והגאולה של צרפת, מובן שקיימת שייכות מיוחדת ביניהם, שהרי אפילו אם בתחילת הגלות הוגלו יהודים לצרפת¹⁶, למאי נפקא-מינה ההזכרה המפורשת של הדבר בפסוק, ובפרט בייעוד שעוסק (לא בהתחלת הגלות לפני כמעט אלפיים שנה, אלא) בגאולה!

מזה מובן, שבגאולה חשוב שיוזכר שהיא קשורה עם צרפת, וש"גלות החל הזה" (ראשית הגלות) היא בצרפת. ויש לומר הטעם, כי שלימות בירור העולם – והיתה לה' המלוכה – נפעל על-ידי הבירור ועלי' של (בני ישראל ב) צרפת, כדלקמן.

ה. הדברים יובנו לאור החידוש והשינוי ביחס של ישראל בדורנו זה למדינת צרפת, לגבי היחס שהי' בדורו של אדמו"ר הזקן.

ידוע¹⁷, שבתקופת אדמו"ר הזקן, כשהתחוללה המלחמה בין נפוליון הצרפתי והצאר אלכסנדר הרוסי, סבר

אנשי המקום פועלים בתורה ומצוות מיוזמתם העצמית, בהתאם למנהגים והדרכים המיוחדים ("הלך בנימוסי") של המקום ההוא, שבהם מתייחד מקום זה ממקומות אחרים.

ג. על פי זה יובן העילוי של דורנו זה לגבי הדורות שלפנינו. בדורות הקודמים לא הי' פיזור כה גדול של בני ישראל בכל קצווי תבל כפי שהוא קיים בדורנו זה. לא מיבעי בזמן שבית-המקדש הי' קיים, כשבני-ישראל היו בארץ-ישראל (וסביבתה), אלא אפילו בדורות הראשונים של הגלות התגוררו יהודים רק במדינות מסוימות, על כל פנים רק בחצי כדור-הארץ העליון; מה-שאינן-כן בדורות המאוחרים יותר – התפזרו היהודים במדינות רבות יותר, עד שגם הגיעו לחצי הכדור התחתון (באמריקה וכו'), ובכל דור ודור נעשתה תוספת בכך, עד שבדורנו אנו – כאשר יהודים מצויים בכל קצווי תבל ממש, והם מקיימים שם תורה ומצוות, ובאופן של התלבשות לפי מנהגי המקום, ועד שהקימו וממשיכים להקים, מוסדות של תורה ומצוות בכל מקום ומקום לפי ענינו.

כשמתבוננים בזאת – אפילו לרגע קל – רואים את העילוי שבדורנו אנו לעומת הדורות שלפנינו, בזאת שכבר יש הבירור והזיכוך של כל מדינה ומדינה שבעולם.

ועל פי המדובר לעיל (וכמה פעמים), שלפי כל הסימנים, כבר סיימו את כל הביורים, הרי מובן מדוע מצויים אנו כבר לקראת הגאולה.

ד. כל הענינים בנויים באופן של כללות ופרטות¹⁴. הענין הנ"ל –

(15) עובדי"א, כ"א.

(16) ראה רד"ק עה"פ.

(17) "בית רבי" ח"א פכ"ב (מה, ב ואילך). ספר

השיחות תורת שלום ע' 203. אגרות קודש אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תנא. ספר התולדות אדה"ו ע' רנט ואילך. הנסמן לקמן הערות 19, 21.

(14) ע"ד שהוא בנוגע לתורה – ראה פרש"י ר"פ בהר. הקדמת התניא (ג, סע"ב). ולהעיר ממשנה חגיגה יו"ד, א. גמ' שם יא, א.

שינוי עיקרי בעולם כולו. מהפכה זו היתה אחד המאורעות העיקריים שעליהם הושתנו יסודות ההנהגה של "העולם המודרני" וה"תרבות", עד היום הזה:

עד המהפכה הצרפתית היתה ממשלת צרפת (וממשלות רוב מדינות העולם) מסורה בידי מלך ומלכה, והם הנהיגוה ככל שעלה בדעתם. המהפכה היתה מבוססת על כך, שבני האדם חופשיים להתנהג כרצונם, ולכן הדיחו את המלך והמלכה כדי לשחרר את המדינה משליטתם וממשלתם, ושהנהלת המדינה תעבור לידי הציבור המייצג את כל אנשי המדינה.

אף על פי שהיתרון בכך הוא, שמתוסף חופש בגשמיות, ובצדק וישר וכו', והדבר הי' מביא חירות ועשירות לבני ישראל – הרי מכיון שהדבר לא הושתת על יסוד האמונה והבטחון בה' – הביא הדבר עמו (ובמיוחד על-ידי נפוליון) גישה לחופש ברוחניות²², חופש מעניני דת, ופריקת-עול והפקרות וכו'. דבר שהשפיע על עוד כמה וכמה מדינות בזמן ההוא ובזמנים שלאחרי זה.

ומחמת זה התנגד אדמו"ר הזקן בכל התוקף למלכות צרפת, והתפלל כי ינחלו תבוסה במלחמה.

ועד כדי כך, שבגלל זאת שסירב להיות תחת שליטתם, ברח אדמו"ר הזקן עם כל בני ביתו (עם כל רכושו ונכסיו) מליאדי²³. (ועד שבדרך הטבע, כתוצאה

אדמו"ר הזקן) לא כפי שסבר גדול אחר מישראל¹⁸), כי לטובת מצבם הרוחני של בני ישראל בעניני יראת-שמים עדיף "רוסי" תנצח, ושצרפת תנחל מפלה.

ובלשונו הקדוש¹⁹: "אם ינצח ב"פ (בונאפארט²⁰) יורבה העושר בישראל ויורם קרן ישראל, אבל יתפרדו ויתרחקו לבן של ישראל מאביהן שבשמים, ואם ינצח א' (אלכסנדר) אם כי יורבה העוני בישראל ויושפל קרן ישראל, אבל יתקשרו ויתחברו ויתעקדו לבן של ישראל לאביהן שבשמים".

הטעם לכך הי', כי צרפת (בראשות נפוליון) העמידה עצמה כמביאה את רוח החופש ר"ל מכל עניני דת ואמונה בהקב"ה. וקליפה זו של מלכות צרפת (ונפוליון) – שהיותה את "תוקף הקליפה והדין הקשה" מחמת ה"גאות והתנשאות לתלות ולסמוך על כוחו וגבורתו כו' לומר כוחי ועוצם ידי ומסלק ההשגחה ואמונה ובטחון באלקים כו'" (בדוגמת קליפת סנחריב), וכפי שמבאר זאת אדמו"ר האמצעי²¹ – לא היתה רק ענין זמני כו', אלא הדבר נוגע לכל הזמנים והדורות שלאחרי זה.

כידוע בדברי הימים, המהפכה הצרפתית בשנת תקמ"ט (אשר כתוצאה ממנה נעשה, כעבור מספר שנים, נפוליון למנהיגה של צרפת) היתה גם מהפכה אידיאולוגית, ענין כללי שהביא עמו

18 בית רבי שם הערה א. תורת שלום שם. לקו"ד ח"ד תשד, ב. וראה שיחת ליל שמח"ת (קודם הקפות) תשד"מ.

19 במכתבו להחסיד ר' משה מיזליש נדפס באגרות-קודש אדמו"ר הזקן סי' סד (ע' קנ"קנא). ובכ"מ (נסמנו ב"מקורות והערות" לאג"ק שם ע' תנד).

20 שם משפחה של נאפאליאן.

21 במכתבו להחסיד ר"מ הנ"ל נדפס באגרות-קודש אדמו"ר האמצעי סי' ח (ע' רלו ואילך). ובכ"מ (נסמנו ב"מקורות והערות" לאג"ק שם ע' תפט).

22 ראה שיחת שמח"ת תרע"ו ונתקה בס' מגדל עוז (כפ"ח תש"מ) ס"ע תנו ואילך.

23 ראה בארוכה במכתב אדהאמ"צ הנ"ל (אג"ק שם ע' רמ ואילך). לקו"ד ח"א יג, ב ואילך.

אל הקצה, אשר לא רק שאור הקדושה הגיע (ממקום אחר) והאיר גם שם, אלא שיהודים לומדי תורה (נגלה דתורה ופנימיות התורה) ומקיימי מצוות ביראת-שמים התיישבו שם למשך זמן, ובמיוחד – בשליחותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ועסקו שם בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור, ובכתיבת חידושי תורה וכו', שגם יהודים נוספים (במקומות אחרים) יכולים ללמוד בהם, כתוצאה מכך שהדפיסו אותם לאחר-מכן וכיצא בזה.

ובמיוחד – לאחר מלחמת העולם השני, הגיעו לשם בהשגחה פרטית והתיישבו שם יהודים ממדינות שונות, עד שמדינה זו נהפכה למקום ומרכז של תורה ויהדות, של הפצת התורה והיהדות בכלל, ושל הפצת מעיינות החסידות במיוחד, ע"ז שהקימו שם ריבוי מוסדות של תורה ותפילה, כולל, ובמיוחד – ישיבת "תומכי-תמימים ליובאוויטש", גם "אחי-תמימים" וכיצא בזה, עם כמה וכמה סניפים. וכן מוסדות חינוך בכלל על טהרת הקודש, ונוסף לכך – מדפיסים שם ספרים בנגלה דתורה ובפנימיות התורה ובכל זה באופן דהולך ומוסיף ואור.

על פי הנ"ל מובן החידוש שבדבר: כשם שזה בנוגע לעבודת האדם בכללות העולם, שמדור לדור הגיעו יהודים למקומות חדשים ורחוקים יותר, כדי לפעול שם את הבריור המתבקש, שהרי שלימות הבריור הוא בשעה שמתיישבים במקום שהוא ו"הלך בנימוסי", מנצלים גם את מנהגי המקום כדי להוסיף בעבודת ה' (כנ"ל ס"ב) – כך גם בנוגע לעבודתם של רבותינו נשיאינו בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה, אשר במשך הדורות נתוסף בכך יותר ויותר, ועד שבדורנו זה הגיעו גם לבריורה של צרפת. שמבלי הבט על כך

מבריחה ונדודים אלו²⁴, אירעה אחר כך הסתלקותו של אדמו"ר הזקן בכפר פיענא בכ"ד טבת).

ואדמו"ר הזקן הבטיח (לאדמו"ר האמצעי) עד כדי שבועה²⁵, שרוסי' תנצח במלחמה. וכך ה'. ועל-ידי כך ניצלו אז היהודים מהשפעתם הבלתי רצוי', שהיתה מתפשטת אם צרפת היתה מנצחת את רוסי', ובני ישראל יכלו אחר-כך להמשיך את עבודתם בקירוב לבם אל אביהם שבשמים. ובמיוחד – על-ידי גילוי תורת החסידות במדינה ההיא באמצעות רבותינו נשיאינו ממלאי מקומו של אדמו"ר הזקן.

ו. על-פי-זה רואים את החידוש שניתוסף במיוחד בדורנו זה, ביחס כלפי צרפת, בכוחו ובשליחותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו²⁶.

מבלי הבט על כך שמדינה זו היתה בזמנים ההם "תוקף הקליפה כו", והתנגדה להנהגה שעל פי יראת-שמים ובפרט בדרך החסידות וכו', שבגין כך הביע אדמו"ר הזקן את התנגדותו התקיפה לנצחונה (כנ"ל ס"ה), וגם בדורות שלאחר מכן²⁷ – ראו בפועל, שהמצב בצרפת לא ה' מסוגל כל כך ליראת שמים וכו', וגם אצל רבותינו נשיאינו (ממלאי-מקומו של רבנו הזקן) לא ה' (כך כך) בקביעות ענין גילוי והפצת תורת החסידות בצרפת²⁸ –

נשתנה מצב זה לאחרונה מן הקצה

24 אג"ק שם ע' רמד. בית רבי שם נו, א הברה ב. לקו"ד שם יד, ב.

25 אג"ק שם ע' רמג.

26 כהבא להלן, ראה גם ספר השיחות תשמ"ט ח"ב ע' 570 ואילך. שיחת ש"פ וישלח שנה זו סי"ב.

27 וכן בנוגע לדורות שלפנ"ז "אשר הרבו להרע בישראל, כמבואר בספר שבט יהודה באריכות וכו'" אג"ק אדהאמ"צ שם ע' רלט. וראה גם בספרו שערי תשובה ח"א פ"ה (ה, ב).

28 וראה לקמן סי"ז שינוי התקופות בזה.

ויש לומר, שהואיל ואצל נשיא דורנו עצמו היתה התלבשות באופני עבודה שונים, החל מרוסי (מקום אבותיו), שבה עבדו את עבודתם כל רבותינו נשיאנו, עד לארצות-הברית, חצי כדור התחתון – העניק הדבר את הכח לפעול הביורור של כל המקומות שבעולם, גם של התחתון ביותר כמדינת צרפת וכיוצא בזה.

וזהו החידוש של דורנו זה לגבי דורו של אדמו"ר הזקן (והדורות שלפני זה בכלל) – כפי שרואים זאת בגלוי ביחס כלפי מדינת צרפת:

לאחרי הביורור והזיכוכן שנעשו על-ידי העבודה של הפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה במשך כמה וכמה דורות מאדמו"ר הזקן, עבודה שפעלה בירור וזיכוכן גם בכל העולם (בדרך מלמעלה למטה), ועוד ועיקר: ככל שמתקרבים לגאולה שאז תהי' שלימות הביורור של כל העולם – הרי בדורנו זה, נתקבל מאת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו כח נוסף, נעלה יותר, לפעול גם את הביורור של מדינת צרפת.

ובכללות יותר – התחילה העבודה בזה עוד אצל אדמו"ר מהר"ש³¹, כידוע³² שנסע כמה פעמים לצרפת ועשה שם בעלי-תשובה (נוסף לזה שחשב ופעל שם ענינים בתורת החסידות), ואחר כך עוד יותר – על-ידי אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שהי' שם פעמים רבות, ועד ששם (במענטאן) הי' ה"בנין" של המשך תער"ב הידוע³³,

שהיא היתה מקום תחתון ביותר, ומנהגי המקום שלה היו או סתירה לעניני יראת שמים כו' (שבגלל זאת התנגד רבנו הזקן לנצחונה של צרפת) מכל מקום התיישבו במדינה זו יהודים בדורנו (בכוחו של נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, כדלקמן), וביררו וזיככו אותה. עד שאדרבה – ניצלו את מנהגי המקום ("הלך בנימוסי") כדי להוסיף בהפצת התורה והיהדות ובהפצת תורת החסידות.

ז. ויש לומר שהכח לזה נובע מכך, שזה הי' הסדר אצל נשיא הדור עצמו, כ"ק מו"ח אדמו"ר:

מקומם הקבוע של רבותינו נשיאנו, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר, הי' במדינת רוסי. אפילו כאשר יצאו מהמדינה ההיא – דבר שהתחיל מאדמו"ר מהר"ש²⁹ – הי' זה רק באופן עראי, על מנת לחזור.

אצל נשיא דורנו נתוסף החידוש לגבי הנשיאים שלפניו – שעקר את מקומו ממדינת רוסי, והתיישב במדינות אחרות. ובכללות – שנות נשיאותו התחלקו לשלוש תקופות, של בערך עשר שנים (כפי שדובר פעם³⁰): התקופה הראשונה (תר"פ – תרפ"ח) – בעיקר ברוסי, התקופה השני' (תרפ"ח – ת"ש) – בפולין, והתקופה השלישית (ת"ש – תש"י) – בארצות-הברית.

ועל-פי המדובר לעיל, שבכל מקום צריכה להיות ההתלבשות לפי מנהגי ותכונות המקום ("הלך בנימוסי"), היו שינויים ממקום למקום באופן העבודה של הפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה, בהתאם למקום אשר בו נתיישב.

(29) ראה ספר התולדות אדמו"ר מהר"ש (קה"ת תש"ל) ע' 39, 42, 52.
(30) לקו"ש ח"ח ע' 303 ואילך.

(31) ולהעיר שכמה מרבותינו נשיאנו דיברו בשפה הצרפתית. וראה אג"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"ד ע' רמו (ושם, שפעם, בהיות כ"ק אדנ"ע עם בנו כ"ק מו"ח אדמו"ר בצרפת, דיבר במשך כארבע שעות בשפה הצרפתית).

(32) ספר התולדות שם ע' 42.

(33) לקו"ד שא, א. שה, א.

ובכללות – פעלו שם בירור וזיכוך בדרך התלבשות על-ידי "הלך בנימוסי" ודווקא מתוך יראת שמים והידור, כדי לפעול את הבירור באופן פנימי, מיני' ובי', דבר אשר פרץ את הדרך ונותן את הכח לשבור ולהפך את תוקף הקליפה של מדינת צרפת.

והגילוי בזה בשלימות נפעל לאחרי שכ"ק מו"ח אדמו"ר הגיע לארצות-הברית, לחצי כדור התחתון, ויסד שם (בצרפת) ישיבת תומכי-תמימים ועוד מוסדות, ומינה ושלח שלוחים על-מנת להתיישב שם ולבנות המוסדות, ולהפיץ תורה ויהדות בכלל ותורת החסידות במיוחד – וכפי שרואים במוחש, ובפרט בשנים האחרונות, את ההצלחה הגדולה והמרובה בכל הפעולות של הפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה במדינת צרפת, ועוד מדינות, באופן דהולך ומוסיף ואור.

עד לאופן, שנוסף לזה שנושא דורנו נותן כח להמשיך קדושה גם בתחתון (אבל זה צריך להיות דווקא באופן שהקדושה נמשכת ממקום שני, מקומו של נשיא דורנו) – נותן הוא כח, שבמקום זה גופא עשו אותו מקום ומקור של תורה, על-ידי ייסוד ישיבת תומכי-תמימים שם, כמו בליובאוויטש לכתחילה⁴¹, כאילו שזה אותו דבר עצמו ואין צורך להזדקק להשפעה מהמקור, כיון שהוא נעשה בדיק כמו הענין עצמו.

(41) ובלשון מכתבו בקשר להתייסדות הישיבה שם (אג"ק שלו ח"ט ע' רפה): "כל מדינה ומדינה יש לה תנאי חיים שונים... אבל בנוגע הסדרים העיקרים של ישיבת תומכי תמימים אין לוח מהם אף זיו כל שהוא בכל תוקף כעין שהוא בארעא דליובאוויטש". וראה שם לעיל: "ברוך שהחינו וקימנו והגיענו לזמן הזה ליסד ישיבת תומכי תמימים במדינת צרפת, ואין לשער גדול העונג והנחת רוח שגורמים בזה להוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים בשמי עליון כו". – וגודל שמחתו בזה יומתק ע"פ המבואר בפנים.

ושם גם כתב חלק מההמשך³⁴.

ועיקר ושלימות הבירור – באופן של קביעות והתיישבות ובאופן פנימי³⁵, עד לאופן של הפצה – נעשה בדורנו, על-ידי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, אשר נוסף לזה שהי' בצרפת כמה פעמים, ואמר שם מאמרי חסידות³⁶ ושיחות³⁷ – שלח לשם שלוחים מבני ביתו, אשר חיו שם כמה שנים³⁸, ועבדו עבודתם בלימוד נגלה דתורה ופנימיות התורה, וכן שלח לשם כתבי חסידות ואיגרות קודש שלו, ושם גם הוכנו כמה ענינים לדפוס³⁹ [כמדובר כמה פעמים במעלת דבר שבדפוס לגבי כתב-יד, שהוא מגיע לריבוי גדול יותר של אנשים ומותאם יותר אליהם, מה-שאין-כן כתב-יד, ששייך רק ליחיד סגולה – אלה שמונה אצלם הכתב, ואלה שיכולים לקרוא בו. ובפרט כאשר מדפיסים דבר חדש, שיש בזה חביבות מיוחדת המעוררת סקרנות בטבע האדם⁴⁰], בנוסף לכמה וכמה דברי תורה שנכתבו שם ו(אחר-כך) יצאו לדפוס.

(34) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"ב ע' תשנ.

(35) משא"כ אדמו"ר מהר"ש ואדני' לא היו שם באופן של קביעות כו'.

(36) ד"ה אני לדודי, ד' אלול תרצ"ו בפרוי ע"פ רשימת מאמרי ד"ה שלו (קה"ת תשכ"ח) גנדפסה בקונטרס נו [ולאח"כ – בסה"מ תש"ח ע' 181 ואילך]. ועוד.

(37) פורים תרצ"ץ בפרוי (ספר השיחות תרצ"ו – חורף הש"ת ע' 257 ואילך).

(38) בשלהי חורף תרצ"ג התיישבו כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא נ"ע ז"ע בצרפת, שם דרו כשמונה שנים עד שנת תש"א. הנו"ל.

(39) ראה בפרטיות במבוא לאגרות קודש אדמו"ר מהורו"צ ח"ג ע' 9 ואילך.

(40) ואף שזה בא בתחלה מצד טבעו (טבע גם של אוה"ע), הרי ע"פ פס"ד הרמב"ם (הל' גירושין ספ"ב) שרצונו הפנימי של ישראל הוא לקיים תומ"צ, מובן, שדברי תורה מושכים אותו מעצם טבעו ללמוד ולעייץ בהם.

ושבעים (770), שלימות המספר שבע, כפי שכל אחד כלול מעשר (שבעים), וכפי שכל אחד כלול ממאה (שבע מאות), ושניהם יחד (שבע מאות ושבעים). ויש לומר שדבר זה מרמז, שבבירור של המדינות הללו נגמר ונשלם בירור כל העולם שנברא בשבעת ימי הבנין בכל הפרטים ופרטי הפרטים.

יתר על כן: "770" – זהו מספר הבית של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, אשר בו חי ועבד עבודתו בעשר השנים האחרונות של חיים חיותו בעלמא דין, בארצות-הברית (חצי כדור התחתון). ויש לומר, שזה מרמז על הענין השני (הנעלה) שבבירור וצירוף [נוסף על הבירור של התחתון ביותר, אבל באופן שנשאר תחתון בערך לעליון], שהוא נעשה כמו העצם ("770") עצמו, הבית של נשיא דורנו, מקורה של הפצת המעיינות חוצה בזמן הזה בכל קצוי תבל.

ויש להוסיף, שענין זה עומד בהדגשה יתירה ב"הלך בנימוסי" – מנצלים את תכונות המקום גופא למעליותא – לגלות את העצם (של עצמות ומהות) במקום זה, באופן שמורגש שהמקום נעשה "קבוע" בכל עניני תורה ומצוות (על-דרך המעלה שביש הנברא אשר הרגשתו היא ש"מציאותו מעצמותו", מכיון שמקורו מעצמותו ית' ש"מציאותו"⁴⁶ הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח'⁴⁷).

ויש לומר, שהא בהא תליא: כדי לפעול את בירור התחתון ביותר, זקוקים לכח העצם. מצד בחינת הגילויים – שבה יש חילוק בין עליון לתחתון – יכולים להמשיך אלקות במקום שהוא

ונוסף לזה – מדפיסים שם (והדפיסו גם בעבר) דברי תורה, בתורת הנגלה ותורת החסידות, כולל – חידושי תורה, שגם זה מדגיש איך שצרפת וכו' נעשים מקור לעניני תורה לכל העולם כולו, שגם אחרים מקבלים מעניני התורה שמדפיסים שם, ויכולים ללמוד בהם ואותיות מחכימות⁴² וכו'.

וכאמור לעיל, ההצלחות של הפעילות שם עכשיו, הן הגילוי בפועל של הכוחות אשר כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו השקיע שם בשנים שלפני זה⁴³. אשר בהיותו נשיא הדור – והנשיא הוא הכל⁴⁴ – נתן הוא את כח העצם לכל אנשי הדור כדי לפעול את הבירור בכל העולם כולו, גם במקום הכי תחתון. עד לאופן שבמקום הזה מתגלה העצם עצמו, כנ"ל.

ח. ויש לומר שזה [ובפרטיות – שני ענינים אלו שבבירור: (א) בירור התחתון (אבל באופן שנשאר תחתון), ו(ב) גילוי העצם בתחתון, באופן שנעשה דבר אחד עם העליון] מרמז גם בשם "צרפת":

"צרפת" היא מלשון צירוף, שמבטא את הענין של צירוף ובירור וזיכוך, כפי שנאמר בנוגע לגאולה⁴⁵ – "יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים". שהגאולה ה"ה באה על-ידי שלימות הבירור והצירוף של כל העולם (כנ"ל ס"א).

ולהוסיף (על דרך הצחות והרמז): "צרפת" היא גם בגימטריא שבע מאות

42 של"ה קצא, ב. מגדל עוז הל' אישות פ"ד

ה"ט.

43 להעיר מדברי הרבניית הצדקנית מרת חי' מושקא נ"ע לאחת מהשלוחות ומדינת צרפת: "מיר האבן געאקערט און געזיט, און איר דארפט שניידן" [= "אנו חרשונו חרענו ואתם צריכים לקצור"]. הנו"ל.

46 תניא אגה"ק ס"כ (קל, ריש ע"ב).

47 ראה סה"מ תש"ז ע' 238. ובכ"מ.

44 פרש"י חוקת כא, כא.

45 דניאל יב, י"ד.

מובן, שניגון המדינה מייצג דוגמא של המדינה. ועל-אחת-כמה-וכמה ניגונה של מדינת צרפת – כידוע, שהניגון נתחבר בעת המהפכה⁴⁸.

ובפרט על-פי פנימיות העינים – הרי ידוע⁴⁹ שלכל מדינה גדולה יש שר למעלה, ויש לומר, שזה גם כן קשור עם ניגון המדינה, אשר נבחר על-ידי המדינה⁵⁰.

לפני כמה שנים⁵¹ התחילו חסידים לשיר את ניגונה של מדינת צרפת – ניגון המהפכה – עם המילים "האדרת והאמונה לחי עולמים .. התהילה והתפארת לחי עולמים"⁵².

זמן קצר ביותר לאחר מכן – התרחש דבר פלאי ביותר: מדינת צרפת חוללה שינוי בניגון המדינה הנ"ל⁵³.

ובסיבת הדבר – מסבירים זקני החסידים, שלאחרי שהניגון נתהפך לקדושה (כנ"ל), הרגיש זאת השר והמוזל

כלי מוכשר לזה; מה-שאינ-כן בכח העצם (שלמעלה מעליון ותחתון) אפשר לברר ולצרף אפילו מקום תחתון שאינו כלי, ועד יותר מזה – להמשיך שם את העצם עצמו. וכן גם לאידך: דווקא באמצעות המקום הכי תחתון – מתגלה העצם, אשר פועל את הברור בכל העולם.

ט. על-פי זה יובן גם מה ששלמות הברור של כל העולם בגאולה – "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה" – תלוי ובה לידי ביטוי בברור בדרך התלבשות של גלות "צרפת" – ובשני העינים הנ"ל: (א) מכיון שהיא המקום התחתון ביותר (ותוקף הקליפה של עולם) – נפעלים על-ידה גמר ושלמות הברורים של כל העולם, כמרומז בשמה "צרפת" מלשון צירוף וברור. (ב) בברור של צרפת (בגימטריא "770") מרומז גם גילוי העצם שנותן את הכח לברר את כל העינים בשלמות, עד לאופן שבכל מקום ומקום ממשיכים את גילוי העצם.

י. כדי להקל עוד יותר על היהודי – ראו דבר פלא אשר מבטא בגלוי לעיני בשר את הברור וההפיכה הנ"ל שפעלו בצרפת.

וזהו גם מענה לאלה המתאוננים, מדוע לא רואים כיום מעשה ניסים (כמו בדורות הראשונים). הרי – כנאמר להלן – דוגמא לנס, המראה כי טענה זו מופרכת]:

ידוע ומפורסם שלכל מדינה יש ניגון מיוחד, "ניגון המדינה" [על-דרך הדגל המיוחד של כל מדינה], שאותו שרים או מנגנים באסיפה או מאורע רישמי מטעם המדינה, או כאשר תושבי המדינה נאספים יחדיו במאורעות רשמיים מסויימים, ועד"ז כאשר באי-כח ונציגים של המדינה נוסעים למדינות אחרות, וכיוצא בזה.

48) ולהעיר שבשנה זו תתמלאנה מאתיים שנה לחיבור ניגון זה (בשנת תקנ"ב).

49) ראה ספר השיחות תורת שלום ע' 204: "כל מלך גדול, כמו מדינתנו ואנגליא וצרפת ואשכנז בודאי יש להם שרים כר", ע"ש בארוכה. וראה גם אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' צה ואילך.

50) ראה גם יהל אור (ע' שעד) בנוגע לניגוני ישמעאל ואדום (ש"בישמעאל ניגונים הוא משל מרה שחורה ומוזה מתענגים, ובאדום הוא להיפך ניגונים של חרדה) – שקשורים עם מהות אומות אלו.

51) בעת ההקפות דליל שמח"ת שנת תשל"ד.

52) ע"ד "נאפאליאקס מארש" – ראה ספר השיחות תשי"ג ע' 118, שרבינו חזקן ביקש שיודיעוהו ניגון ה"מארש" שעמו עברו הצרפתים את גבולה של רוס, וכשניגנו הניגון בפניו נענה ואמר שזהו ניגון של נצחון, וסיים – לאחרי משך זמן שהי' "שטארק פאר'דביקות" – סוף כל סוף יהי' דיין נצח!

53) כמה חדשים אחרי שהתחילו לנגן "האדרת והאמונה וכו'" בשנת תשל"ד – מנהיגה של צרפת דאו הכריז, שמפני הכבוד כדאי לשנות הקצב של הניגון, ובשנת תשמ"א שינה אותו מנהיגה הנוכחי חזרה לקצבו הקודם. המו"ל.

שבשאר ימי השנה לא צריכה להיות כזו הדגשה בענין של פירסומי ניסא (כדמוכח מזה גופא וזהו ענינם של חנוכה ופורים וכיוצא בזה) – הרי בימי חנוכה צריך להיות פירסומי ניסא, ויש לומר, שזה כולל לא רק את נס המלחמה ונס החנוכה (של פך השמן) אלא פרסומי ניסא בכל הניסים שהקב"ה עושה לבני ישראל – "בימים ההם בזמן הזה".

ועוד והוא העיקר: ההכרה וההודאה ונתינת השבח לה' על הניסים שהוא עושה, נוסף על היותם ענין של הכרת טובה – זה גם נוגע לביאת משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלימה, כפי שהגמרא אומרת⁵⁶: "ביקש הקב"ה לעשות חזקי משיח... אמרה מידת הדין לפני הקב"ה... חזקי עשית לו כל הניסים הללו (שניצל מסנחריב ונתרפא מחליו⁵⁷) ולא אמר שירה לפניך תעשהו משיח".

על-פי זה מובן בעניננו, שפירסומי ניסא של הניסים שעושה הקב"ה בזמננו – הרי זה נוגע להבאת הגאולה האמיתית והשלמה בפועל ממש!

יב. ומזה מתקבלת הוראה עיקרית:

מאחר שכבר עומדים לאחרי כל הענינים, והגאולה עדיין לא באה – דבר נכון ביותר הוא לעסוק בענין של "פירסומי ניסא", לפרסם אצל עצמו ואצל הזולת, ובכל מקום ומקום – את הניסים שהקב"ה עושה עימנו, מתוך ידיעה שבזה קשורה הגאולה האמיתית והשלימה!

ועל-אחת-כמה-וכמה בימי החנוכה, שענינם הוא "פירסומי ניסא" כנ"ל – יש לראות לנצל ימים אלו, נוסף לכל הפעולות ומבצעי חנוכה, גם – כדי לערוך התוועדויות חסידים [או לקרוא

למעלה של מדינת צרפת, וזה גרם למטה את השינוי בניגון, מצד ההרגשה, שהניגון נעשה שייך לתחום הקדושה, ניגון חסידי אשר שרים בעת התוועדויות חסידיות, כולל גם – בעת התוועדויות במדינת צרפת עצמה!

בתוך כך רואים בגלוי את השינוי הקיצוני שנעשה בדורנו זה לגבי דורו של אדמו"ר הזקן:

לקחו את הניגון הזה והפכו אותו לקדושה – "האדרת והאמונה לחי עולמים", ושרים אותו (באותן תנועות) בעת התוועדויות חסידיות, שבהן מדברים דברי התעוררות בעניני תורה ומצוות ותורת החסידות.

ועד כדי כך, שיש כאלה שאינם יודעים כלל שניגון זה נלקח מ"אי-שם", והם חושבים שזהו ניגון חסידי מעיקרא [מזמן לזמן מתחדשים ניגונים חסידיים חדשים על-ידי אלה המסוגלים לחבר ניגון טוב, וכאשר זה מתקבל על-ידי הציבור ושרים אותו בציבור, נעשה הניגון חלק מהניגונים החסידיים!]

יא. מדוע מזכירים זאת עכשיו? ובפרט שחסיד יכול לטעון, שחינכו אותו לכך, שכל ענינו הוא – לימוד התורה. אין לו זמן כלל לענינים אחרים, כולל גם מופתים, עד שהם אינם תופסים אצלו מקום כל-כך⁵⁴.

ראשית, צריכה להיות ההכרה וההודאה לה' על הניסים שהוא עושה.

ובפרט כאשר עומדים בסמיכות לימי החנוכה שענינם הוא "פירסומי ניסא"⁵⁵ – ממילא אפילו אסתימיצי-לומר

54 וראה אג"ק אדמו"ר מהור"צ ח"ב ע' צד. ספה"מ תש"ט ע' 43 (השני). שיחת ש"פ תבא תשמ"ז (התוועדויות תשמ"ז ח"ד ע' 340 ואילך). קנטרס שבעת התורות שאמר מורנו הבעש"ט בג"ע (קה"ת תשנ"ב).

55 שבת כא, ב ובפרש"י.

56 סנהדרין צד, א.

57 פרש"י שם.

לכל אחד מהם ולכל המסובים בתוך כלל ישראל.

ולהוסיף, שנמצאים כאן גם אורחים ממדינת קנדה, שהיתה לה פעם שייכות למדינת צרפת.

יד. ויהי רצון, שהבירור וההפיכה של צרפת – יחד עם שלימות עבודת הבירורים בכל העולם – יביאו תיכף ומיד בפועל ממש את קיום הייעוד "וגלות החל הזה לבני ישראל גו' עד צרפת גו' ירשו את ערי הנגב, ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה", בגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, "פרצת עליך פרץ"⁵⁹, "זה משיח שנאמר"⁶⁰ עלה הפורץ לפניהם"⁶¹, (וכפי שמסיימים את ברכת החודש בשבת זה: "ונאמר אמן".

[האורחים שיחיו מצרפת אמרו "לחיים". וניגנו "האדרת והאמונה לחי עולמים". ובאמצע הניגון רמו כ"ק אדמו"ר שליט"א באצבעותיו הק' לשרוק⁶²].

(59) פרשתנו לה, כט.

(60) מיכה ב, יג.

(61) אגדת בראשית ספס"ג. וראה ב"ר ספפ"ה ובפרש"י.

(62) להעיר מהשייכות דשריקה לענין הגאולה וקיבוץ גלויות (כמ"ש אשרקה להם ואקבצם זכר"י, ת. חולין סג, א. וראה סד"ה וישב העת"ר (המשך תער"ב ח"ב ע' תשפג). שיחת פורים תשל"ו), ולשמחה שלמעלה ממדידה והגבלה באופן של "פרצת" (אותיות "צרפת"). ולהעיר, שזהו גם ענינה של סעודה שלישית בשבת (ראה שבת ק"ח, א"ב, זח"ב פח, ב. סידור (עם דא"ח, ר, א ואילך).

לזה בלשון אחר, בכל מקום לפי ענינו, "אזלת לקרתא הלך בנימוסי"⁶³, בכל יום מימי החנוכה, ולדבר שם דברי תורה, נגלה דתורה ופנימיות התורה, ולקבל החלטות טובות בכל עניני תורה ומצוות, ובאופן של מוסיף והולך ואור (בהתאם לנרות חנוכה), ועוד ועיקר – לדבר בענין פירסומי ניסא, הניסים "בימים ההם בזמן הזה".

יג. הענינים הנ"ל בקשר לצרפת עומדים בהדגשה בהתוועדות זו, מכיון שנמצאת כאן קבוצה של יהודים מצרפת אשר הגיעו לשבת זו לכאן – בית הכנסת ובית-המדרש של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו ("770").

ובפרט שיהודים אלו עוסקים בבניית מוסדות חדשים בצרפת ובדהפסת ספרים חדשים, וכמדובר לעיל עד כמה זה נוגע לבירורם של כל העולם. נוסף לכך – שודאי זה מוסיף הצלחה בכל הענינים של המתעסקים בזה, בגשמיות וברוחניות, ומוסיף בקשר שלהם עם תורה ומצוות, על-ידי זה שהם מוסיפים בפשטות בקיום התורה והמצוות, כולל ובמיוחד – במצות הצדקה, שמקרבת את הגאולה⁵⁸, הגאולה של ישראל בכל העולם כולו.

לכן, מהנכון לכבד אותם באמירת "לחיים", ומזה תימשך הוספה בחיים

(58) ב"ב י"ד, א. וראה תניא פל"ז (מת, ב). תניא אנה"ק ס"ו.